

The Semicha Controversy of the 16th Century

General Semicha Background

(1) במדבר פרק כז

(טו) וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶל־יִקְוֹק לֵאמֹר:

(טז) יִפְקֹד יִקְוֹק אֱלֹהֵי הַרוּחַת לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה:

(יז) אֲשֶׁר־יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יבֹא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יביאֵם וְלֹא תהיֶה עֵדֶת יִקְוֹק כְּצֵאֵן אֲשֶׁר אִיר־לָהֶם רָעָה:

(יח) וַיֹּאמֶר יִקְוֹק אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון אִישׁ אֲשֶׁר־נָוַח בּוֹ וְסִמַּכְתָּ אֶת־יָדְךָ עָלָיו:

(יט) וְהֶעֱמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וּלִפְנֵי כָל־הָעֵדָה וְצוִיתָה אֹתוֹ לְעִינֵיהֶם:

...

(כב) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יִקְוֹק אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וּלִפְנֵי כָל־הָעֵדָה:

(כג) וַיִּסְמְךָ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּצְוֶהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יִקְוֹק בְּיַד־מֹשֶׁה:

(2) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף יג עמוד ב

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: בידא ממש סמכין ליה? - אמר ליה: סמכין ליה בשמא, קרי ליה רבי, ויהבי ליה רשותא למידן דיני קנסות.

(3) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף יג עמוד ב - יד עמוד א

תנא: סמיכה וסמיכת זקנים בשלשה...

אמר רב יהודה אמר רב: ברם, זכור אותו האיש לטוב, ורבי יהודה בן בבא שמו, שאילמלא הוא נשתכחו דיני קנסות מישראל. - נשתכחו? נגרוסינהו! - אלא: בטלו דיני קנסות מישראל. שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה שמד על ישראל, שכל הסומך - יהרג, וכל הנסמך - יהרג, ועיר שסומכין בה - תיחרב, ותחומין שסומכין בהן - יעקרו. מה עשה יהודה בן בבא? הלך וישב לו בין שני הרים גדולים, ובין שתי עיירות גדולות, ובין שני תחומי שבת, בין אושא לשפרעם. וסמך שם חמשה זקנים, ואלו הן: רבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי שמעון, ורבי יוסי, ורבי אלעזר בן שמוע. רב אויא מוסיף: אף רבי נחמיה. כיון שהכירו אויביהם בהן אמר להן: בניי, רוצו! אמרו לו: רבי, מה תהא עליך? - אמר להן: הריני מוטל לפנייהם כאבן שאין לה הופכים. אמרו: לא זזו משם עד שנעצו בו שלש מאות לונביאות של ברזל, ועשאוהו ככברה.

(4) פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק א משנה ג

אבל אם צריך שיהו השלשה סמוכין ואחר כך יהיה אפשר להם לסמוך אחר, הרי יש בדבר ספק והנראה מן התלמוד שצריך שיהא הגדול שבהם סמוך ויצרף אליו שנים וימנה את מי שירצה.

(5) רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ד הלכה ג

ואין סומכין סמיכה שהיא מינוי הזקנים לדיינות אלא בשלשה והוא שיהיה האחד מהן סמוך מפי אחרים כמו שביארנו.

The "רמב"ם of the "חידוש הסמיכה"

6) פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק א משנה ג

אבל אם צריך שיהו השלשה סמוכין ואחר כך יהיה אפשר להם לסמוך אחר, הרי יש בדבר ספק והנראה מן התלמוד שצריך שיהא הגדול שבהם סמוך ויצרף אליו שנים וימנה את מי שירצה. ואני סבור שאם תהיה הסכמה **מכל התלמידים והחכמים** למנות איש בישיבה כלומר שיעשוהו ראש, ובתנאי שיהא זה בארץ ישראל כמו שהקדמנו, הרי אותו האיש תתקיים לו הישיבה ויהיה סמוך ויסמוך הוא אחר כך את מי שירצה. **לפי שאם לא תאמר כן לא תהא אפשרית מציאות בית דין הגדול לעולם**, לפי שצריך כל אחד מהם שיהא סמוך בלי ספק **והרי כבר הביטח ה' בשיבתם באמרו ואשיבה שופטיך כבראשונה**, ושמה תאמר שהמשיח ימנה אותם ואף על פי שאינם סמוכין, הרי זה מוכחש, לפי שכבר ביארנו בהקדמת ספרינו זה שהמשיח לא יוסיף בתורה ולא יגרע ממנה לא בתורה שבכתב ולא בתורה שבעל פה. **ואני סבור שהסנהדרין תשוב לפני התגלות המשיח וזה יהיה מסימניו אמר ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועצין כבתחלה ואחרי כן יקרא לך עיר הצדק**, וזה יהיה בלי ספק כאשר יכשיר ה' לבות בני אדם וירבו במעשה הטוב ותגדל תשוקתם לה' ולתורתו ויתרבה ישרם לפני בוא המשיח כמו שנתבאר בפסוקי המקרא.

7) פירוש המשנה לרמב"ם מסכת בכורות פרק ד משנה ג

וכבר ביארנו בתחלת סנהדרין שאין נקרא בית דין בסתם אלא סמוך בארץ ישראל, **בין שהיה סמוך מפי סמוך או בהסכמת בני ארץ ישראל למנותו ראש ישיבה**, לפי שבני ארץ ישראל הם אשר נקראין קהל, וה' קראם כל הקהל ואפילו היו עשרה אחדים, ואין חוששין למי שזולתם בחוצה לארץ כמו שבארנו בהוריות...

8) רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ד הלכה יא

הרי שלא היה בארץ ישראל אלא סמוך אחד מושיב שנים בצדו וסומך שבעים כאחד או זה אחר זה ואחר כך יעשה הוא והשבעים בית דין הגדול ויסמכו בתי דינין אחרים, נראין לי הדברים שאם הסכימו **כל החכמים** שבארץ ישראל למנות דיינים ולסמוך אותם הרי אלו סמוכים ויש להן לדון דיני קנסות ויש להן לסמוך לאחרים, **אם כן למה היו החכמים מצטערין על הסמיכה כדי שלא יבטלו דיני קנסות מישראל, לפי שישראל מפוזרין ואי אפשר שיסכימו כולן** ואם היה שם סמוך מפי סמוך אינו צריך דעת כולן אלא דן דיני קנסות לכל שהרי נסמך מפי בית דין, **והדבר צריך הכרע**.

The Controversy of 1538

Introduction

9) קונטרס סמיכת זקנים - טופס כתב רבני צפת

הן עם אחד עם ה' אלה ממלכת כהנים וגוי קדוש נסך אראש מקדמי ארץ אליו גוים ידרושו מנן פרכי מנן הפרכי שופטים ושוטרים הרודים בעם לתהלה ולשם ולתפארת ועתה כי עברו תורות חלפו חק חרה אף ד' בעמו ויפרוץ בם פרץ... ואין אתנו דן דיני קנסות מוכיח לרשע מומו והיה בקרוב איש לשוב אל ה' ויאמר בלבבו למה זה הבל איגע מה בצע כי אצום.. ולכן בררנו לגדול שבנו בחכמה ובמנין החכם השלם הרב הגדול מהר"ר בירב נר"ו שיהיה סמוך וראש ישיבה ורב יתקרי והוא יושי' מהיותר חכמים שבנו אצלו...

10 קונטרס סמיכת זקנים - מהרלב"ח תשובה 1

ואחר בקשת המחילה מכבוד תורתם **נראה שבדבר הזה נטו מדרך המוסר והיושר** שהיה ראוי להם שלא לעשות מעשה לחתום בהסכמתם זאת עד אשר ידעו מה בינו אחר הודעתם אלינו ראיותיהם עליה. ועולה הי' על דעתי ללמד עליה' זכות על זה ולומר שלהיות כונתם לשמים למהר להשיג התכלית החשוב הנזכר לא ראו להאריך הענין ועשו מעשה כפי דעתם בחשבם שגם אנחנו נמשך אחריה' אבל אינו מספיק ובמחיל' מכ"ת אם לכך כווננו לא הטיבו לראות.

Do We Require רוב or כל?

11 קונטרס סמיכת זקנים - מהרלב"ח תשובה 1

ו"כל" **דכתב הרב דוקא** הוא וטעמא הוי משום דלא לישתמיט הרב דלימא באי זה מקום בפסק או בפירוש המשנה כל החכמים או רובם...

12 קונטרס סמיכת זקנים - מהר"י בירב תשובה 1

וגם הקושיא שעשינו דמה שאמר דבכל התורה כלה רובו ככלו ובכאן הצריך כלם **כפי הנראה מפשט לשונו ועם מה שכתבנו יתישב יפה שלעולם אין הפרש בענין הסמיכה לשאר המצות...**

13 קונטרס סמיכת זקנים - מהרלב"ח תשובה 2

(In Response to source 12)

עוד כתב... ואם כן כיון דאסיקנא התם דבכל התורה כלה רובו ככלו ואפי' במקום שנאמר בו כל אמאי נצטרך הכ' בענין הסמיכה לדעת כלם נזיל בתר רובא עד כאן לשו' **הנה החכם להיותו חושב על עצמו שהוא גדול מכל בני דורו ולא עוד אלא שאינו מחשיבם לכולם אינו מדקדק בדברי הספרים להבינם כראוי כי חושב שבשימת עינו א' עליהם כבר השיג כונתם ובא עד קצם ותכלית' ולא יפול עליו שום קושיא וסתירה כי כלם נסקרים לפניו בסקירה שאל"כ לא היה כותב מה שכתב בכאן בפ' אותה הסוגיא ומה שכתב רש"י עליה...**

14 קונטרס סמיכת זקנים - מהר"י בירב תשובה 2

(In Response to source 11)

עוד כתב וטעמא דליבעו וכו' בכאן כל דוקא וכו' ויליף לה מהוראת בית דין שטעו. אמר הכותב **חיי רוחי שאם משם למדה שטעות גדול טעה וחלילה לרב הגדול הרמב"ם שממקום שיש לו סתירה יביא ראיה ששם במס' הוריו' עלתה ההסכמ' שבכל התור' אזלינן בתר רובא והחולק לא חלק אלא דוקא בהוראת בית דין שטעו...** והנה ב' סברות כתב בזו הפסק שאלו היה כותב אותם בזמן החכמים אשר גדלוני ידע אני בודאי שהיו מכריחים אותו שכל ימיו לא ישלח ידו בהוראה...

What does "והדבר צריך הכרע" Refer to?

15 קונטרס סמיכת זקנים - מהרלב"ח תשובה 1

וכפי הנראה שהרב חזר בו בזקנותו ממה שכתב במשנה בילדותו בשני דברים... הדבר השני שחזר בו הרב ממנו בפסק הוא מהטעם שכתב שם במשנה כי שם הביא ראיה מפסוקי ישעיה ע"ה ובפסק כתב והדבר צריך הכרע... **כי הנה הרב בעצמו המחדש ההוראה ייחס אותה לעצמו ולראות שכלו לבד ולכן חתם בסוף**

שהדבר צריך הכרע כנראה שלא יכול הוא להכריע עליו לקיימו מכח ראייה מהתלמוד ולא משום מקום...

16) קונטרס סמיכת זקנים - מהר"י בירב תשובה 1

ומכאן יתברר לך מה שכתב הרמב"ם והדבר צריך הכרע אינו חוזר אלא לסיפא דההיא הלכה... וכבר פסק הרב לעיל שאינו צריך אלא אחד מן הג' שיהיה סמוך ועל זה הדבר הוא שכתב הרב והדבר צריך הכרע פי' אף על פי שפסקתי שבסמוך א' מספיק בהצטרף שנים אפילו לא יהיו סמוכים זה הדבר צריך הכרע וכן כתב בפירוש משנה בפר' קמא דסנהדרין... ועוד משני צדדין הוא מוכרח שאינו חוזר אלא למאי דסליק מיניה חדא שכבר הביא ראייה גדולה והכרע גדול בפירוש המשנה מהפסוק שאמר ואשיבה שופטין כבראשונה ואם לא יהי' בזה האופן שכת' הרב אי אפשר שיתקיים הפסוק והמשיח אינו יכול לסמוך...

17) קונטרס סמיכת זקנים - מהרלב"ח תשובה 2

(In response to source 16)

עוד כתב וז"ל ומכאן יתברר לך מה שכתב הרמב"ם והדבר צריך הכרע אינו חוזר אלא לסיפא דההיא הלכה וכו'. אלו הם עיקר דברי זה החכם בכל אגרתו לקיים סמיכתו ואליהם היתה כל מגמתו בסברתו והנני מקונן עליהם במר ואומר אי לך ארץ הקדושה. אבן הראשה. שמלכך זקן ויושב בישיבה. מזמני טובא לעת זקנה ושיבה. יעור עיני שכלו לרוב התאוה והאהבה להיותו סמוך מוכתר בגולתא דדהבא ויפרש פירוש כזה בדברי הרמב"ם... ואותו הדבר בעצמו ששם בו ספק עתה הרמב"ם לדעתו תפסו למעלה בפשיטות בה' מקומות מאותו הפ' עצמו. ואלו הן... והדבר מבואר אפילו לדרדקי דבי רב ואין צ"ל למי שהוא תלמיד או חכם או רב שאינו חוזר אותו הלשון כי אם לשם כי בדין האחר אם יוכל לסמוך סמוך א' לבדו עם ב' אחרים שאינם סמוכים אין ספק כלל כמו שכתב הרב למעלה כמה פעמים... כלל הדבר שפי' החכם שכתב בכאן הוא פי' משובש לא יודה בו שום אדם לא גדול ולא קטן...

Why is the "חידוש הסמיכה" Effective?

18) ערוך השולחן חושן משפט סימן ג סעיף טו

והטעם י"ל דעיקר טעם מה שמצריכין סמיכה מפי הסמוך דאל"כ אולי הסומך והנסמך אינם ראויים לסמיכה אבל מי שהוא סמוך מפי סמוך עד יהושע עד משה רבינו וודאי יודע למי לסמוך ולכן כשכל חכמי ישראל שבא"י מסכימים על אחד וודאי דראוי והגון הוא לכך ונעשה סמוך ויכול לסמוך גם אחרים...

19) דברים פרק לא

(כ) כִּי־אֲבִיאֲנֹו אֶל־הָאֲדָמָהוּ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לָאֲבוֹתָיו זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ וְאָכַל וְשָׁבַע וְדָשָׁן וּפְנָה אֶל־אֱלֹהִים אַחֲרֵים וְעִבְדוּם וְנִאֲצוּנִי וְהִפָּר אֶת־בְּרִיתִי:
(כא) וְהָיָה כִּי־תִמְצָאן אֹתוֹ רְעוּת רְבוּת וְצָרוֹת וְעֲנִתָהּ הַשִּׁיחָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעַד כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זֶרְעוֹ כִּי יִדְעָתִי אֶת־יִצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא עֲשָׂה הַיּוֹם בְּטָרִם אֲבִיאֲנֹו אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי:
(כב) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַשִּׁיחָה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַהוּא וַיְלַמְּדָהּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: